МАҲАЛЛА ЖАМИЯТДА МАЪНАВИЙ-АХЛОҚИЙ ХАВФСИЗЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ОМИЛИ СИФАТИДА

Эшмуродов Акбар Толлибоевич
Ренессанс таълим университети доценти в.б., с.ф.ф.д. (PhD)

Янгиланаётган Ўзбекистонда халқчил бошқарув тизими бўлган маҳалла институти фаолияти кундан кунга тобора такомиллашиб бормоқда. Азалий маънавиятимиз ва миллий қадриятларимиз маскани бўлган маҳалла “оммавий маданият” таъсири ошиб бораётган ҳозирги даврда жамиятда миллий ва маънавий-ахлоқий хавфсизликни таминлаш, кучли тарбия ўчоғи сифатида давлат ва жамият тараққиётига самарали, холисона хизмат қилувчи улкан тизимга айланди.

Давлатлар ва халқларнинг аччиқ таназзул тажрибаси шундан далолат берадики, миллатнинг маънавий-руҳий қуввати қанчалик мустаҳкам бўлса, унинг истиқболи ҳам шунчалик юксак бўлади. Зеро, “дунё шиддат билан ўзгариб, барқарорлик ва халқларнинг мустаҳкам ривожланишига раҳна соладиган турли янги таҳдид ва хавфлар пайдо бўлаётган бугунги кунда маънавият ва маърифатга, ахлоқий тарбия, ёшларнинг билим олиш, камолга етишга интилишига эътибор қаратиш ҳар қачонгидан ҳам муҳим” [1, 27], деган қараш жамият тараққиётини таъминлашда маънавий омилларга эътибор беришимиз лозимлигини таъкидловчи муҳим фикрдир.

Шу сабабли маҳалла институти жамиятимизда ўзаро ҳурмат, меҳр-оқибат ва ҳамжиҳатлик муҳитини шакллантириш, миллий ва умуминсоний қадриятларни асраб-авайлаш ҳамда ривожлантириш, ёшларни маънавий бой ва жисмонан соғлом этиб тарбиялаш, уларнинг бандлигини таъминлаш, ёш авлодни мафкуравий таҳдидлардан ҳимоя қилишда маънавий-ахлоқий хавфсизлик посбони вазифасини бажармоқда. Дунёнинг кўпгина илмий марказлари томонидан глобаллашув даврида жамиятда маънавий-ахлоқий хавфсизликни таъминлаш, давлат ва жамият бошқаруви тизимида демократик ислоҳотларни янада ривожлантириш, фуқаролик жамияти асосларини чуқурлаштириш борасидаги изланишлар натижалари ҳам маҳалланинг ўрни беқиёс эканлигини кўрсатмоқда.

Сўнгги йилларда маҳалла институтини халқимизнинг чинакам кўмакдошига айлантириш, маҳаллий ўзини ўзи бошқаришнинг ҳуқуқий базаси, бошқарув тизими, институционал асосларини яратиш бўйича 40дан ортиқ қонун ҳужжати қабул қилинди, 50 дан ортиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар такомиллаштирилди. Жумдалан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 21 декабрдаги “Маҳалла институтининг жамиятдаги ролини тубдан ошириш ва унинг аҳоли муаммоларини биринчи бўғин сифатида ишлашини таъминлашга қаратилган чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-209-сонли Фармонининг қабул қилиши билан маҳалла институтининг жамиятимиздаги ролини оширишга қаратилган яна бир муҳим ислоҳотларга қадам ташланди [2]. Фармон билан қуйидагилар маҳалла институтини янада такомиллаштиришнинг устувор йўналишлари этиб белгиланди:

- фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг жамиятдаги ўрни ва ролини кучайтириш, уларни жойларда халқнинг чинакам маслакдоши ва кўмакдошига айлантириш;
- жамиятимизда ўзаро ҳурмат, меҳр-оқибат ва ҳамжиҳатлик муҳитини шакллантиришда, миллий ва умуминсоний қадриятларни асраб-авайлаш ҳамда ривожлантиришда маҳаллаларнинг аҳамияти ва нуфузини янада ошириш;
- ёшларни маънавий бой ва жисмонан соғлом этиб тарбиялаш, уларнинг бандлигини таъминлаш, ёш авлодни мафкуравий таҳдидлардан ҳимоя қилиш, аҳолининг эҳтиёжманд қатламларини, кекса авлод вакилларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш борасида фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг давлат ва нодавлат ташкилотлари билан ўзаро ҳамкорлигини мустаҳкамлаш;
- жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлашда, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олишда, фуқароларда қонунга ҳурмат ҳиссини кучайтиришда маҳаллаларнинг бевосита иштирокини кенгайтириш;

- фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳамда улар фаолиятини мувофиқлаштиришнинг самарали механизмларини жорий этиш, маҳалла тизимида ягона ҳуқуқни қўллаш амалиётини таъминлаш.

Маҳалла институтининг жамиятимиз ижтимоий-маънавий ҳаётида тутган ўрнини ҳисобга олиб, соҳа ходимларини қўллаб-қувватлаш мақсадида 22 март "Маҳалла тизими ходимлари куни" деб эълон қилинди. Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни ва ролини кучайтириш, жойларда маънавий муҳит барқарорлигини таъминлаш, миллатлараро дўстлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлаш мақсадида "Маҳалла ифтихори" кўкрак нишони таъсис этилди.

Барчамизга маълумки, ҳозирги кунда дунё миқёсида бешафқат рақобат, қарама-қаршилик ва зиддиятлар тобора кескин тус олмоқда. Диний экстремизм, терроризм, гиёҳвандлик, одам савдоси, ноқонуний миграция, оммавий маданият каби хавф-хатарлар кучайиб, одамзот асрлар давомида амал қилиб келган эътиқодлар, оилавий қадриятларга путур етказмоқда. Шу боис, жамиятда миллий ва маънавий-ахлоқий хавфсизликни таъминлаш ҳаётий зарурият бўлиб, уни таъминламасдан тараққиётга эришиш мумкин эмас. Бу ҳаёт ҳақиқатини барчамиз англаб етишимиз, мафкура полигонларининг ядро полигонларидан кучлироқ экани ҳис қилишимиз зарур.

Ана шу сабабли бугунги кунда маҳалла институтининг жамиятда маънавий хавфсизлик сиёсатини амалга оширишдаги ўрни ва долзарблиги қуйидагилар билан характерланади:

Биринчидан, бугунги кунда халқаро майдонда турли сиёсий кучларнинг миллий ва стратегик режаларига эришиш йўлидаги ғаразли сиёсати ҳамда глобаллашув давридаги маънавиятсизлик муаммолари шахс, жамият ва давлатнинг маънавий хавфсизлиги ва миллий тараққиётига жиддий таҳдид солмоқда. Шу сабабли бугунги даврда маънавий хавф-хатар ва таҳдидларнинг мазмун-моҳияти, намоён бўлиш шакллари ва ижтимоий оқибатларининг олдини олиш ва бартараф этишда маҳалланинг ролини ошириш бўйича ҳаётнинг ўзи янгича ёндашувларни тақозо қилмоқда.

Иккинчидан, шахс ва жамиятнинг маънавий ҳаётига ички ва ташқи таҳдидларнинг таъсири кундан-кунга ошиб бораётганлиги сабабли жамиятда маънавий-ахлоқий хавфсизликни таъминлашнинг сиёсий технологияларини такомиллаштиришни ҳаётнинг ўзи талаб этмоқда. Шу сабабли уларга қарши курашишда маҳалла муҳим ижтимоий институт ҳисобланади.

Учинчидан, ҳозирги дунёдаги ахборот инқилоби ва ғоявий қарама-қаршиликлар мураккаб тус олган бир даврда аҳоли, айниқса, ёшларнинг онгу тафаккурини миллий қадриятлар асосида шакллантириш ва миллий тарбия тизимини такомиллаштириш муҳим ҳисобланади. Шундан келиб чиқиб, миллий ғоя ва мафкурани аҳоли, ёшлар онгига сингдиришда маҳалланинг ўрнини сиёсий жиҳатдан тадқиқ этиш долзарбдир.

Сўнги сўз ўрнида таъкидлаш зарурки, ҳозирги глобаллашув даври муаммолари, уларнинг ечимлари, маънавий соҳадаги ислоҳотлар тақдири бевосита маҳалла тизимига боғлиқ бўлиб қолмоқда. Бугунги таҳдидли замонда халқимизни бирлаштириш, бунёдкорлик фаолиятига жалб этиш, эл-юртга садоқатли, фидойи, ҳақиқий ватанпарвар авлодни вояга етказиш, бу борада маънавий-маърифий ишларни янада кучайтириш ҳаёт-мамот масаласига айланди. Шундай экан, маҳалла институти жамиятда маънавий-ахлоқий хавфсизликнинг таъминланиш сиёсатини амалга оширишда муҳим тармоқ ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – Б. 27.
2. https://lex.uz/docs/6705763